

Από την ιστορία της Ιωνιδείου

Ιωάννης Παντούρης

Ένας από τους πρώτους γυμνασιάρχες του σχολείου μας υπήρξε ο Ιωάννης Παντούρης. Διηύθυνε το σχολείο για μία τετραετία από το 1865 ως το 1869. Διακρίθηκε ως ρήτορας και σώζονται σε έντυπη και χειρόγραφη μορφή αρκετοί επιδεικτικοί ιδίως λόγοι του. Στο σημερινό μας σημείωμα θα αναφερθούμε στον πλέον γνωστό από αυτούς, τον λόγο που εκφώνησε κατά την εορτή του Αγίου Γεωργίου του 1877 με αφορμή τα ονομαστήρια του Βασιλέως Γεωργίου Α'. Σε αυτόν τον λόγο ο Παντούρης αποδεικνύεται δεινός πολιτικός αναλυτής και πατριώτης.

Λόγω των επαναστάσεων των σλαβικών πληθυσμών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1875-1878) και του επικείμενου τότε Ρωσοτουρκικού Πολέμου (1877-1878) αναφέρεται στην θέση της Ελλάδας και τις επιδιώξεις της. Τονίζει ότι η Επανάσταση του 1821 έμεινε ανολοκλήρωτη καθώς στόχος της ήταν η απελευθέρωση όλων των ελληνικών εδαφών, τα οποία ταυτίζει με τα όρια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Συγκεκριμένα, μετά από μία αναδρομή στην ιστορία του ελληνικού έθνους και ιδίως στα δεινά που υπέστη το Γένος κατά την Τουρκοκρατία, ο Παντούρης αναφέρεται με λεπτομέρεις στην Επανάσταση του 1821 και εξυμνεί τους ήρωές της. Προβάλλει, βέβαια, δυσανάλογα κάποιους με ελάχιστη συμμετοχή ενώ αποσιωπά κάποιους άλλους ακολουθώντας σε κάθε περίπτωση την κυρίαρχη ιστοριογραφική αντίληψη της εποχής του.

Στην συνέχεια έρχεται στο παρόν και τονίζει ότι η Ελλάδα έχει από την μία πλευρά την ευκαιρία να εισέλθει στον πόλεμο μαζί με τους ομοδόξους Σλάβους, αλλά από την άλλη χρειάζεται προετοιμασία κατάλληλη, καθώς οι συνθήκες που επικρατούσαν τότε στο ελληνικό κράτος έκρινε ότι δεν του επέτρεπαν μια ανοικτή αντιπαράθεση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Επισημαίνει την καταδυνάστευση της Ελλάδας από τις προστάτιδες δυνάμεις, οι οποίες την εξαναγκάζουν σε ουδετερότητα (προφανώς αναφέρεται στην Αγγλία και την Γαλλία, καθώς η Ρωσία τότε βρισκόταν στα πρόθυρα του πολέμου με την Οθωμανική Αυτοκρατορία), αλλά δεν θεωρεί την στάση τους ανυπέβλητο εμπόδιο, εφόσον υπάρξει η κατάλληλη προετοιμασία από ελληνικής πλευράς. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, κατά τον Παντούρη, ενώ είναι βαθειά υπόχρεες στην Ελλάδα τόσο για τα όσα προσέφερε κατά την αρχαιότητα όσο και για αυτά που τους παρείχε κατά τον μεσαίωνα, την αδικούν και της στερούν το δικαίωμα να ενώσει εντός της τόσο τους ελεύθερους Έλληνες του ελληνικού βασιλείου όσο και τους υπόδουλους ακόμη στους Τούρκους αδελφούς.

Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά: “Του ελληνικού γένους του τε εν τη πολεμουμένη Ανατολή και του εν τη ελευθέρα Ελλάδι τα अपαράγραπτα δίκαια και οι τίτλοι περί της πατρώας κληρονομίας και της εννόμου πολιτικής συντάξεως και ελευθερίας και **συνενώσεως** είναι κεχαραγμένα ανεξιτήλοις γράμμασι κεφαλαίοις εν χρυσαίς δέλτοις” (Ι. Παντούρης, *Λόγος απαγγελθείς εν τω ιερώ ναώ της μητροπόλεως την κγ' Απριλίου, εν Καλάμαις 1877, 10-11*). Παρόλα αυτά συνιστά ψυχραιμία, καθώς μνημονεύει τις αποτυχημένες εξεγέρσεις σε Κρήτη (1866-1869) και Θεσσαλία (1875) και τονίζει ότι δεν πρέπει να επαναληφθούν παρόμοιες αποτυχίες. Παρά τον φλογερό πατριωτισμό του που διαπνέει

ολόκληρο τον λόγο του, δείχνει σαφή γνώση των γεωπολιτικών ισορροπιών της εποχής και καταλήγει στην ρεαλιστική πρόταση της εμπλοκής της Ελλάδας μόνο κατόπιν πλήρους εθνικής προετοιμασίας. Η τελική του πρόταση συνιστά ένα σπάνιο επιμύθιο για επιδεικτικό λόγο, όπου συνήθως κυριαχεί η παρόρμηση και η υπερβολή.

Χαράλαμπος Μηνάογλου, *Εφημ. Ο Δημότης*,
αρ. φ. 18659, 13 Νοεμβρίου 2020, σ. 3.